

Anmälan avseende Övertorneå kommuns lag- och domstolströts

Sammanfattning

Kommunfullmäktige i Övertorneå kommun (kommunen) beslutade den 24 september 2008 att godkänna ett köpekontrakt mellan kommunen och Karl Robert Blomberg, Bilaga 1. Enligt köpekontraktet skulle kommunen sälja fastigheten Övertorneå Turtola 1:224 (simhallen) till Karl Robert Blomberg för en krona, Bilaga 2.

Den 6 oktober 2008 undertecknade kommunens företrädare köpekontraktet och köpebrev upprättades, Bilaga 3. Vid den tidpunkten hade kommunens beslut att godkänna avtalet endast varit anslaget på kommunens anslagstavla i fem dagar. Avtalet undertecknades således drygt två veckor före det att kommunens beslut att ingå avtalet som tidigast kunde vinna laga kraft.

I dom den 1 december 2008 fann Länsrätten i Norrbottens län, efter att tidigare ha meddelat inhibition, att kommunens beslut stred mot kommunallagen och således skulle upphävas, Bilaga 4. I domen anges uttryckligen att "[d]et förhållandet att kommunen civilrättsligt är bunden av avtalet och att kommunen vid avtalsbrott är skadeståndsskyldig förändrar på intet sätt länsrättens bedömning".

Kommunen har inte överklagat länsrättens dom, vilken således vunnit laga kraft, och inte heller fattat beslut om rättelse. I media har företrädare för kommunen uttalat att de anser saken avklarad och således kommer att strunta i länsrättens dom, Bilaga 5.

Det förhållandet att kommunen struntar i länsrättens dom riskerar att urholka allmänhetens förtroende för såväl demokratin som den svenska rättsordningen. Det upphävda beslutet innebär dessutom ett olagligt stöd från kommunen till köparen av simhallen och har således medfört ekonomisk skada för kommuninvånarna.

Bakgrund

Den 27 juli 2008 undertecknade Karl Robert Blomberg köpekontraktet avseende simhallen samt erlade köpeskillingen en krona, Bilaga 6, se även bilaga 2.

Den 28 augusti 2008 tecknades mellan Karl Robert Blomberg och kommunen hyresavtal avseende simhallen för perioden den 1 oktober 2008 till och med den 30 september 2013, Bilaga 7. Enligt hyresavtalet ska kommunen betala Karl Robert Blomberg 495 000 kronor per år i hyra för nyttjande av simhallen.

Den 22 september 2008 beslutade kommunfullmäktige att godkänna försäljningen av simhallen, se bilaga 1. Beslutet anslogs på kommunens anslagstavla den 1 oktober 2008.

Den 6 oktober 2008 undertecknade kommunen köpekontraktet samt upprättade köpebrev, se bilaga 1 och 2. Samma dag bokfördes köpeskillingen om en krona, se bilaga 6

Den 28 oktober 2008 inhyrerade Länsrätten i Norrbottens län kommunens beslut om försäljningen, Bilaga 8.

Den 30 oktober 2008 erlade kommunen den första betalningen av hyra för simhallen till Karl Robert Blomberg, Bilaga 9.

Den 1 december 2008 meddelade länsrätten dom och upphävde kommunens beslut om försäljning av simhallen på den grunden att beslutet innefattade ett stöd till enskild näringsidkare i strid mot 2 kap. 8 § kommunallagen (1991:900), se bilaga 4.

Den 12 januari 2009 erlade kommunen den andra betalningen av hyra för simhallen till Karl Robert Blomberg, Bilaga 10.

Den 14 januari 2009 gjorde företrädare för kommunen uttalanden i media med innebörden att kommunen kommer att strunta i länsrättens dom, se bilaga 5.

Klagomål

Kommunens agerande före länsrättens dom

I 10 kap. 14 a § kommunallagen anges att ett kommunalt beslut som kan överklagas får verkställas innan det vunnit laga kraft om inte särskilda skäl talar emot det. Paragrafen, som infördes i kommunallagen genom SFS 2002:438, innebär en begränsning i kommunernas rätt till omedelbar verkställighet av kommunala beslut. Lagstiftarens motiv för att införa

paragrafen var att den skulle medföra en minskning av såväl risken för verkställighet som måste återgå som risken för domstolstrots i form av kommunernas underlåtelse att vidta rättelse av verkställighet (se Prop. 2001/02:122, *Åtgärder mot kommunalt domstolstrots*, s. 17 f). I lagens förarbeten anges vidare att (prop. 2001/02:122, s. 28 f):

Den föreslagna regleringen innebär att omedelbar verkställighet i princip får ske men att beslut om sådan verkställighet bör föregås av en individuell bedömning av skälen för och emot. Det kan ha stor ekonomisk eller rättslig betydelse för kommunen att beslutet verkställs skyndsamt. Effektivitetshänsyn väger tungt vid bedömningen. Å andra sidan kan en för tidig verkställighet få till följd att kommun- eller landstingsmedlemmarnas rätt att få lagligheten i ett beslut prövad blir illusorisk. Verkställigheten kan ju innebära att en rättelse av beslutet blir faktiskt eller juridiskt omöjlig, t.ex. när en byggnad rivs eller egendom säljs.

I förevarande fall rörde det olagliga beslutet försäljningen av en kommunal simhall, det vill säga precis en sådan situation där verkställighet enligt förarbetena inte bör ske förrän beslutet vunnit laga kraft. Det kan dessutom knappast ha haft någon större ekonomisk eller rättslig betydelse för kommunen att beslutet verkställdes innan det vunnit laga kraft, särskilt inte mot bakgrund av att försäljningen endast inbringade en krona. Det förhållandet att kommunen ändå verkställde det aktuella beslutet drygt två veckor före det att beslutet som tidigast kunde vinna laga kraft innebär således ett tydligt brott mot 10 kap. 14 a § kommunallagen.

Kommunens agerande efter länsrättens dom

Om kommunen var missnöjd med länsrättens dom skulle kommunen naturligtvis ha överklagat domen. Så har inte skett och kommunen har heller inte fattat beslut om rättelse av verkställigheten av beslutet. Detta visar på en bristande respekt för de demokratiska spelreglerna.

Det senare förhållandet, det vill säga att något beslut om rättelse inte har fattats, utgör dessutom i sig brott mot 10 kap. 15 § kommunallagen. Bestämmelsen ändrades senast genom SFS 2002:438 och lagen förarbeten anges bland annat följande (Prop. 2001/02:122, s. 19).

De undersökningar som gjorts angående tillämpningen av bestämmelsen om rättelse visar att kommunerna i en del fall dröjt mycket länge innan de fattat beslut om rättelse. Dessutom har det förekommit i stor utsträckning att något beslut över

huvud taget inte fattats. [...] Enligt regeringens mening finns det mot den nu angivna bakgrunden anledning att förtydliga bestämmelsen i 10 kap. 15 § kommunallagen. Av bestämmelsen bör framgå att ett formellt beslut om rättelse måste meddelas och att detta skall ske utan oskäligt dröjsmål. Detta bör enligt regeringens mening leda till en bättre tillämpning av bestämmelsen och att domstolstrots av det nu diskuterade slaget motverkas. [...] Syftet med den föreslagna ändringen är att ett formellt beslut i frågan om rättelse skall fattas. Civilrättslig bundenhet kan föreligga trots att ett beslut har upphävts. Detta problem får dock liksom i dag lösas från fall till fall. En kommun- eller landstingsmedlem som anser att styrelsen eller den berörda nämnden fattat ett felaktigt beslut i frågan om rättelse har möjlighet att överklaga beslutet genom laglighetsprövning.

Avslutande kommentar

Kommunen sålde simhallen för det provocerande låga priset en krona. Försäljningen strider mot kommunallagen i det att den innefattar ett olagligt stöd från kommunen till köparen. Beslutet innefattar således en förmögenhetsöverföring från kommunen till köparen. Därmed har beslutet medfört en ekonomisk skada för kommuninvånarna som således har haft ett berättigat intresse av möjligheten till en effektiv domstolsprövning av beslutet. Kommunen har genom sitt agerande berövat kommunmedlemmarna den möjligheten.

Stockholm den 27 februari 2009

Mårten Hyltner